

TÉZY NA BAKALÁRSKE ŠTÁTNE SKÚŠKY PRE PROGRAM UČITEĽSTVO NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY 2017/2018

Predmet: **Biblická teológia**

Vyučujúci: **Daniela Iskrová**

1. Biblia, termín, kresťanské a židovské členenie. Vznik biblických kníh: Sv. písmo a tradícia. Prostredie, v ktorom sa utvárala starozákonná tradícia. Jazyk, písmo a písací materiál starozákonných kníh
2. Dejiny starozákonného textu. Pluralita starozákonnej tradície. Činnosť masoretov
3. Staroveké preklady SZ. Vznik gréckych prekladov SZ. Najvýznamnejšie rukopisy Septuaginty. Latinské preklady a významné latinské rukopisy
4. Kánon kníh Starého zákona: etymológia „kánonu“, definícia a kritérium kanonickosti. Klasické rozdelenie židovskej biblie. Palestínsky, alexandrijsky, katolícky kánon. Kánon Starého zákona v protestanstve. Apokryfy: termín, doba vzniku, význam, delenie
5. Všeobecné charakteristiky Nového zákona. Pojem: „Nový zákon“. Vznik Nového zákona. Text, jazyk a materiál novozákonných spisov. Literárny druh „evanjelium“. Synoptická otázka a teória dvoch prameňov
6. Charakteristika Matúšovho evanjelia. Formálna stránka Mt - evanjelia štruktúra, literárny aspekt. Pramene, autor, adresáti a doba vzniku. Hlavné teologické témy a novosť v Matúšovom evanjeliu
7. Charakteristika Marekovho evanjelia a jeho štruktúra. Otázka kanonického závereu Mk 16,9-20. Autor, adresáti, doba vzniku a hlavné teologické témy
8. Charakteristika Jánovho evanjelia. Autor Jánovho evanjelia a milovaný učeník. Štruktúra, adresáti, doba a miesto vzniku. Literárny celok a kompozícia Jánovho evanjelia. Možný vznik Jánovho evanjelia v troch etapách
9. Apoštol Pavol a jeho listy. Charakteristika Pavlovej osoby. Cesty apoštola Pavla, apoštolský snem a jeho význam. Stručná charakteristika listov: 1Sol, 2Sol, Rim, 1Kor, Gal
10. Základné charakteristiky biblickej exegézy: pojem „exegéza“, exegéza a hermeneutika. Vývoj exegézy, exegetické školy: alexandrijská, antiochijská, patristická exegéza, scholastická, moderná exegéza
11. Metódy biblickej exegézy. Historicko kritická metóda. Prístupy pri výklade Sv. písma. Dokument PBK Interpretácia Biblie v Cirkvi a „iné prístupy“
12. Interpretácia textu Gn 4. Dynamika hriechu. Rozdielnosti medzi bratmi
13. Jozefove dejiny, interpretácia textu Gn 37-50. Problém bratstva. Uprednostňujúca otcova láska. Uskutočnenie spravodlivosti
14. Východ z Egypta a prechod cez červené more (Ex 14,1- 31). Situácia Izraelitov v Egypte. Existujúci vzťah medzi Gn 1 a Gn 2. Charakteristika zla a reakcia Boha pred zlom. Interpretácia textu Ex 14,1-31 v kontexte Ex 12
15. Dva rôzne spôsoby súdu v biblii: *mišpat* a *riv*. Terminológia: *mišpat*, *riv*. Modality súdneho procesu. Objasnenie reakcie a postoja Boha pred zlom
16. Apoštol Pavol a jeho teológia. Nevyhnutnosť Pavlovej teológie. Najhlavnejšie témy Pavlovej teológie a ich charakteristiky
17. Apoštol Pavol a Boží projekt. Idea existencie Boha u Pavla. Spôsob Pavlovho objavenia Božieho projektu. Termín *protesis*. Interpretácia textu Ef 1 a Rim 8,28-30. Pavlovská interpretácia Božieho projektu
18. Apoštol Pavol a evanjelium. Termín *euangelion* a jeho použitie u Pavla. Obsah Pavlovho evanjelia. Spôsob Pavlovho ohlasovania evanjelia. Konkrétne aplikácia
19. Apoštol Pavol a viera. Termín *pistis* – viera a *pisteuo* – veriť. Štyri úrovne viery a ich charakteristiky
20. Apoštol Pavol a Cirkev. Termín *eklesia*. Pavlova skúsenosť s predkresťanskej Cirkvi. Cirkev prezentovaná Pavlom. Cirkev okolo eucharistie (1Kor 10,14-18). Cirkev ekleziálne telo (1Kor 11,27-33). Cirkev Kristovo telo

Literatúra:

Sv. písmo Starého i Nového zákona. Rím 1995.

BRAULIK, G. (zost.): *Rozumieť Starému zákonu*. KBD : Svit 2002.

BROWN, R. E. – FITZMYER, J. A. – MURPHY, R. E. (ed.): *The New Jerome Biblical Commentary*. London 1993.

Dei Verbum. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. SSV : Trnava 1998.

DONAHUE, J. R. – HARRINGTON, D. J.: *Evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří 2005.
 DUBOVSKÝ, P. a kol.: *Komentáře k Novému zákonu 1 – Marek*. Dobrá kniha : Trnava 2013.
 DUBOVSKÝ, P. (ed.) a kol.: *Komentáře k Starému zákonu 1. Genézis*. Dobrá kniha : Trnava 2008.
 FARKAŠ, P.: *Vybrané perikopy z Evanjelia podľa Jána*. Bratislava 2003.
 HARRINGTON, D. J.: *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří 2003.
 HERIBAN, J.: *Apoštol Pavol v službe evanjelia*. Bratislava 1995.
 HERIBAN, J.: *Príručný lexikón biblických vied*. Rím 1992.
 HERIBAN, J.: *Úvody do Starého a Nového zákona*. Trnava 1997.
Interpretácia Biblie v Cirkvi. Spišská Kapitula 1995.
 ISKROVÁ, D.: *Exegeticko-teologický komentár k Prvému Jánovmu listu*. Ružomberok 2008.
 Komentáře zo série: *Malý stuttgartský komentár k Novému zákonu*, vychádzajúce v karmelitánskom nakladateľstve, Kostelní Vydří 1999.
 LIMBECK, M.: *Evangelium Sv. Matouše*. Kostelní Vydří 1991.
 MAREČEK, P.: *Úvod do štúdia Nového zákona*. Olomouc 2002.
 QUESNEL, M.: *Ako vznikali evanjeliá*. Bratislava 1994.
Pentateuch, Päť Mojžišových kníh s komentárom Jeruzalemskej Biblie. Trnava 2004.
 PORSCHE, F.: *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří 1998.
 RINDOŠ, J.: *Exegetický kľúč k štúdiu Pentateuchu*. Bratislava 1998.
 STOCK, K.: *Ježišova radostná zvesť*. KBD : Svit 2003.
 TICHÝ, L.: *Úvod do Nového zákona*. Svitavy 2003.
 TYROL, A.: *Poznámky k štúdiu biblickej exegézy*. KBD : Svit 1999.
 TYROL, A.: *Všeobecný úvod do biblického štúdia*. KBD : Svit 2000.
 TYROL, A.: *Všeobecný úvod do historických kníh SZ*. KBD : Svit 2000.
 TRSTENSKÝ, F.: *Aby si poznal spoľahlivosť učenia*. KBD : Svit 2006.
 TRSTENSKÝ, F.: *Na ceste do Damasku*. KBD : Svit 2007.
 TRSTENSKÝ, F.: *Prvý a Druhý list Solúnčanom*. KBD : Ružomberok 2013.
 TRSTENSKÝ, F.: *Rozumieť Matúšovmu evanjeliu*. KBD : Svit 2008.
 TRSTENSKÝ, F.: *Život apoštola Pavla*. KBD : Svit 2011.
 TRUTWIN, W. – MAGA, J.: *Otváral nám Pisma*. Spišská Kapitula 1993.
 VARŠO, M.: *Zjedz, čo máš poruke*. Nitra 1999.
 VLKOVÁ, G. I.: *Slovo Boží a slovo lidské*. Olomouc 2004.
 VANNI, U.: *Opojenie Duchom*. KBD : Svit 2005.

Predmet: Pastoralna teológia

Vyučujúci: Jozef Trstenský

1. Charakteristika pastorálnej teológie. Definícia pastorálnej teológie. Úloha a cieľ pastorálnej Teológie. Metóda pastorálnej teológie. Používanie názvu pastorálna a praktická teológia. Vzťah pastorálnej teológie k iným vedeckým disciplinám. Historický rozvoj pastorálnej teológie
2. Činnosť Cirkvi. Činnosť Cirkvi ad intra a ad extra. Činnosť Cirkvi v diecéze a farnosti. Činnosť Cirkvi a zoskupenia laikov. Činnosť Cirkvi a média. Úloha dialógu v činnosti Cirkvi. Činnosť Cirkvi a svet. Činnosť Cirkvi v pluralistickej spoločnosti.
3. Služba laikov v Cirkvi. Laik v dejinách Cirkvi. Koncilové dokumenty o laikoch. Pokoncilové dokumenty o laikoch. Consecratio a sanctificatio mundi. Riadny a mimoriadny apoštolát.
4. Pastorácia rodín. Koncepcia pastorácie rodín. Zásady pastorácie rodín. Úlohy pastorácie rodín. Organizačné štruktúry pastorácie rodín.
5. Charitatívne činnosť cirkvi. Biblický základ charity. Dejinný vývoj. Veľké postavy charitatívnej práce. Úlohy a ciele charitatívnych aktivít. Organizačné štruktúry charitatívnej činnosti cirkvi.

Literatúra:

Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu, SÚSCM, Rím 1970
 Ján Pavol II.: *Familiaris consortio*, SSV Trnava 1993

Mráz, M.: Základná praktická teológia, Bratislava 1997
Ambros, P.: Fundamentální pastorální teologie, Olomouc 2002
Szentmártoni, M.: Úvod do pastorálnej teológie, Trnava 1999
Neuner, P.: Laici a klérus? Společenství Božího lidu. Vyšehrad Praha 1997
Bourgeios, D.: La pastorale de l'Église, Milano 2001
Kamiński, R.: Teologia pastoralna I.,II., Lublin 2002
Trstenský, J.: O činnosti Cirkvi v dnešnom svete, Ružomberok 2011

Predmet: **Fundamentálna teológia**

Vyučujúci: **Peter Caban**

1. Cesty poznania Boha, poznanie Boha svetlom prirodzeného rozumu, ateizmus
2. Problematika súčasného hovorenia o Bohu, metódy skúmania rozumnosti viery, kresťanstvo ako zjavené náboženstvo vo vyznaní Cirkvi, *Fides et ratio*, veda a náboženstvo
3. Pojem Zjavenia, rozdelenie, možnosť a vhodnosť, *Dei Verbum*, historický pohľad, magistérium, kritériá Božieho zjavenia, Písmo a Tradícia
4. Otázka o Ježišovi Nazaretskom, Ježiš Kristus - Boží syn, chronológia Kristovho života,
5. Ježišove zázraky a proroctvá, pojem zázraku, pramene poznania života Ježiša Krista (biblické a extrabiblické), zmŕtvychvstanie Krista, teórie

Literatúra:

KIŠIDAY, F.- A.: *Základná bohoveda I. a II.*, Univerzita Komenského, Bratislava 1993.
WALDENFELS, H.: *Kontextuální fundamentální teologie*. Praha, 2000.
KASPER, W.: *Theologie - součást naší doby*. Praha, ČKA 1994.
SCHMAUS, M.: *Božie Zjavenie*. Rím : SÚSCM, 1988.
FISICHELLA, R.: *Keď viera myslí*. Trnava : Dobrá kniha, 1999.

Predmet: **Liturgika**

Vyučujúci: **Peter Caban**

1. Princípy a teológia liturgie, prvky v liturgii, pietas liturgica, pramene a pomôcky liturgickej vedy, úlohy v liturgickom zhromaždení, symboly v liturgii
2. Liturgické postoje, rúcha, stavby, farby a gestá. Liturgické rodiny na Východe i Západe.
3. Dejiny liturgie – starovek, stredovek, novovek, súčasné dejiny
4. Liturgický rok
5. Liturgia sviatostí a svätenín

Literatúra:

ADAM, A.: *Liturgika, Křestanská bohoslužba a její vývoj*, Vyšehrad, Praha 2001.
AKIMJAK, A.: *Liturgika II., Dejiny liturgie*, Spišská Kapitula 1996.
BEITL, J.: *Liturgika I. a II.*, Bratislava 1993.
BOHÁČ, V.: *Liturgika II.*, Prešov 1994.
BRADÁČ, J.: *Dejiny novověkých snáh o obrodu liturgie*, Olomouc 1990.
BRADÁČ, J.: *Veda o liturgii I. – IV.*, Olomouc 1990.
CABAN, P.: *Liturgika; Princípy a teológia liturgie*, SSV, Trnava 2010.
CABAN, P.: *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*, SSV, Trnava 2010.

CABAN P.: *Liturgicko – historické východiská a prax sviatosti pomazania chorých do Druhého vatikánskeho koncilu*, in *Liturgia*, roč. 14, č. 1/2004, s. 69-83.

CABAN, P.: *Dejiny kresťanskej liturgie v staroveku*, Paulínky, Praha 2013.

CABAN, P.: *Kresťanská archeológia – Učebnica kresťanskej archeológie*, RKCMBF UK, Bratislava 2013.

HERMANN, A., WEGMANN, J.: *Liturgie in der Geschichte des Christentums*, Pustet Verlag, Regensburg 1994.

VALLO, Š.: *Liturgia sviatostí po Druhom vatikánskom koncile*, Nitra 2000.

Predmet: Spirituálna teológia

Vyučujúci: Ivan Mod'oroši

1. Spirituálna teológia v kontexte teológie .Definícia, predmet, metódy spirituálnej teológie. Pramene.
2. Ranokresťanská spiritualita. Pramene. Skúsenosť púštnych otcov a otcov cirkvi. Počiatky mníšstva na kresťanskom Východe. Evagrius Pontský, Ján Kassián, Anton Pustovník, Pachomius, Bazil Veľký. Eremitizmus a cenobitizmus.
3. Západné mníšstvo. Benedikt a význam jeho rehole. Ženská stredoveká mystika. Žobravé rehole. Potridentská spiritualita. Karmelitánska spiritualita. Ignác z Loyoly a Duchovné cvičenia.
4. Trichotomická štruktúra (telo, duša a duch). Srdce v slovanskej spiritualite. Poznanie seba ako predpoklad pre poznanie Boha.
5. Duchovné vedenie. Starectvo. Duchovný boj. Osem zlých myšlienok.

Literatúra:

ALTRICHTER, M.: *Krátke dejiny spirituality*. Olomouc: Refugium 2014.

CUSKELY, J.E.: *Současná spiritualita*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľství, Kostelní Vydří 1994.

JÁN KASSIÁN: *Zvyky cenobitů a léky na osm základních neřestí*, b. Praha: Benediktinské arcidiakonátství 2008.

ŠPIDLÍK, T.: *Spiritualita křesťanského Východu. Systematická příručka*. Rím: Křesťanská akademie, 1983.

WEISMAYER, J.: *Život v plnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľství, 1994.

ZATVORNIK, T.: *Povzbuzení k duchovnímu životu*. Olomouc: Refugium 2004, s. 57-66, 92-100.

Predmet: Trinitológia

Vyučujúci: Jana Moricová

1. Učenie o Bohu v Starom zákone.
2. Učenie o Bohu v Novom zákone.
3. Staroveké trinitárne herézy. Náuka Nicejského a Prvého carhradského koncilu o božských osobách.
4. Základné trinitologické pojmy: prirodzenosť, osoba, vzťah, pochádzanie.
5. Základné trinitologické pojmy: *proprietas, notiones, perichoréza, circumincesso, circuminseccio*.

Literatúra:

FIORINZA, S., GALVIN, J.P.: *Systematická teologie I*. Brno: Vyšehrad, 1996, s. 149 – 210.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1998.

KRUPA, J.: *Katolícka dogmatická teológia. Prolegomena. Trinitológia. Ekleziológia. Graciológia*.

Bratislava : Univerzita Komenského, 2014.

MÜLLER, G.L.: *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľství, 2010, s. 420 – 481.

POSPÍŠIL, C.V.: *Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie*. Kostelní Vydří: Krystal OP - Karmelitánske nakladateľství, 2010.

Predmet: Teologická antropológia

Vyučujúci: Jana Moricová

1. Človek ako bytosť stvorená na Boží obraz: biblické základy učenia, interpretácia v dejinách teológie.
2. Jednota človeka ako osoby a jeho duchovno-telesná prirodzenosť: biblické základy učenia, vývoj témy v dejinách, teórie o pôvode jednotlivých ľudských duší.
3. Náuka o dedičnom hriechu: pojem dedičného hriechu, dogma o dedičnom hriechu, súčasné koncepcie dedičného hriechu.
4. Nový človek v Kristovi a jeho poslanie: biblické základy učenia, život v spoločenstve s Bohom ako cieľ ľudských dejín.
5. Náuka o anjeloch: biblické základy, vyjadrenia Učiteľského úradu cirkvi, súčasné chápanie.

Literatúra:

ADAM, A. (ed.): *Angelológia a jej súčasné interpretácie. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 11. 3. 2009.* Badín : Kňazský seminár sv. Františka Xaverského, 2009.

BOUBLÍK, V.: *Teologická antropológia. Človek v Kristu Ježíši.* Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľstvá, 2001.

CHOVANEC, M.: *Antropológia (Náuka o človekovi).* Banská Bystrica – Badín: Kňazský seminár sv. Františka Xaverského, 2015.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1998.

MÜLLER, G.L.: *Dogmatika pro studium i pastoraci.* Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľstvá, 2010, s. 104 – 153.